

VPLYV GLOBÁLNEJ EKONOMIKY NA LESNÍCKO-DREVÁRSKY SEKTOR V ČESKEJ A SLOVENSKEJ REPUBLIKE

IMPACT OF GLOBAL ECONOMY OF FORESTRY AND FOREST BASED INDUSTRY IN THE CZECH AND SLOVAK REPUBLIC

Iveta Hajdúchová – Petra Hlaváčková

ABSTRACT

The term “globalisation” has been widely used to describe the increasing internationalisation of markets for goods and services, the financial system, corporations and industries, technology and competition. The impact of economic globalisation on the forestry-wood sector is inconsistent. The aim of this paper is to evaluate the development of macroeconomics indicators, to analyse the impact of the global economy on the forestry-wood sector and to compare selected results in the Czech and Slovak Republic. To evaluate the impact of the global economy on the forestry-wood sector following indicators were selected: index of globalisation KOF; growth rate of gross domestic product, exports, imports and unemployment; indicators of openness of the economy and industry; the share of foreign direct investment on GDP. Both analysed countries have a high degree of globalization compared to other countries, which on one hand represents advantages consisting in the removal of tariffs, import and transaction barriers, but on the other hand, it implies disadvantages such as decreasing foreign trade, GDP rate, direct forest investments volume and an increase in unemployment. The common problems for the forestry-wood sectors the Czech and Slovak Republic are very small and declining domestic wood consumption, especially in the construction industry, and increasing exports of round wood.

Keywords: globalisation, forestry-wood sector, macroeconomic indicators, Czech republic, Slovakia.

ÚVOD

Globalizáciu možno najvšeobecnejšie opísať ako spontánný a neriadený proces integrácie krajín sveta v jedinom ekonomickom systéme. Globalizáciou sa v skratke nazýva teória globálneho ekonomického rastu, podľa ktorej rozvoj vyspelých krajín spôsobuje aj zvýšenie životnej úrovne a zmiernenie chudoby v rozvojových krajinách (EHL 2001).

Na druhej strane odporcovia globalizácie tvrdia, že rozdiely sa prehĺbujú a vyspelé krajiny musia podporovať miestne drobné podnikanie v krajinách tretieho sveta. Taktiež musia znižovať ekologické dopady priemyslu v rozvojových krajinách, ktoré ich situáciu zhoršujú.

Rozporuplný názor na globalizáciu je spôsobený aj tým, že tento fenomén nie je interpretovaný objektívne a komplexne. Výklady sa pohybujú skôr v emocionálne vyhradených polohách.

Pojem "globalizácia" sa všeobecne používa pre označenie narastajúcej internacionalizácie trhov výrobkov a služieb, finančných trhov a finančných systémov, podnikov a priemyselných odvetví, technológie a konkurencie (BHAGWATI 2004). Globalizácia je proces, ktorý zahŕňa príčiny, priebeh a následky nadnárodnej a transkultúrnej integrácie nielen ľudských činností (AL-RODHAN, STOUDMANN 2006).

K procesu globalizácie prispeli: liberalizácia pohybu kapitálu a deregulácia finančných služieb, otvorenie trhov pre obchodovanie a investície, zosťrenie a nárast medzinárodnej konkurencie, rozvoj informačných a komunikačných technológií (LEVITT 1983).

Dôležitú úlohu v procese globalizácie zohrali tiež vlády, prostredníctvom začlenenia krajín do medzinárodných zoskupení a organizácií, ako napr Všeobecná dohoda o clách a obchode (GATT), Svetová obchodná organizácia (WTO), Medzinárodný menový fond (IMF) a Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD).

Dôsledky globalizácie na svetovú ekonomiku je možné vymedziť prostredníctvom jej rysov: vytvorenie silných regionálnych zoskupení, rast ekonomickej sily nadnárodných korporácií, vznik ekonomík s modernými komunikačnými sieťami, všestranné využívanie ľudskej tvorivosti, priamo úmerná závislosť medzi schopnosťou transformovať informácie na poznatky a konkurencieschopnosťou ekonomiky (HONTYOVÁ *et al.* 2008).

Rýchlo sa rozvíjajúce ekonomiky, zmeny najmä informačných a komunikačných technológií, meniace sa spotrebiteľské trhy a ďalšie faktory mali v posledných rokoch dramatický dopad na lesníctvo a nadväzujúce drevospracujúce odvetvia v mnohých častiach (RAMETSTEINER *et al.* 2006). Vplyv ekonomickej globalizácie na lesníctvo a nadväzujúci priemysel je rozporuplný. Je možné zaznamenať ako výhody, tak aj nevýhody (pozri: PAROBK, MAŤOVÁ 2013; HURMEKOSKI, HETEMÄKI 2013). Obzvlášť závažné následky na lesníctvo sú viditeľné v krajinách s vysokou lesnatosťou, kde má lesné hospodárenie veľký význam. Jeden z hlavných vplyvov je rast cien guľatiny (SUCHOMEL *et al.* 2012), čo má za následok presun piliarskych prevádzok, priemyslu celulózy, papierenského a drevospracujúceho priemyslu z lokalít, kde tieto prevádzky hrali dôležitú úlohu pre miestny rozvoj. Uplatňovaním kritérií racionalizácie a konkurenčnej výhody narušujú lokálne a regionálne ekonomické cykly, čo predovšetkým na regionálnej úrovni vedie k prerušeniu ekonomických vzťahov a v mnohých častiach k rozpusteniu trhu. To, čo sa všeobecne opisuje ako reťazec dreva, sa trhá v prospech globálnych väzieb trhov založených na ponuke a dopyte. To môže vrhnúť celé regióny, ktoré majú adaptované štruktúry na lesníctvo, do hospodárskych problémov.

Konkurencieschopnosť pôvodných surovín, klesá najmä v rozvinutých krajinách, kde sú pre udržateľné lesné hospodárstvo vysoké štandardy, a to hlavne v prospech globálnych dodávateľských tokov (PALUŠ *et al.* 2014). Táto skutočnosť má ďalekosiahle následky pre lesy, životné prostredie, zamestnanosť a ďalšie (MATĚJČEK, PRČINA 2008; PALUŠ *et al.* 2012). Globalizácia prináša nové výzvy a kladie nové nároky na štatistiky a ukazovatele, ktorých cieľom je pomôcť vládám a podnikom zhodnotiť vývoj a formovať vhodné politiky. Cieľom príspevku je analýza vplyvu globálnej ekonomiky na lesné hospodárstvo a drevospracujúci priemysel a zhodnotenie vývoja vybraných makroekonomických ukazovateľov v lesnícko-drevárskom sektore (LDS) v Českej a Slovenskej republike.

Plocha lesných pozemkov v Českej republike v roku 2012 bola 2,66 mil. ha, čo predstavuje cca 34 % rozlohy Českej republiky. V lesoch ČR bolo v roku 2012 vyťažené 15,06 mil. m³ surového dreva (MZE, 2013).

MATERIÁL A METODIKA

Úroveň globalizácie možno merať rôznymi spôsobmi. Pre hodnotenie vplyvu globálnej ekonomiky na lesnícko-drevársky sektor boli vybrané tieto ukazovatele:

- index globalizácie KOF
- tempo rastu hrubého domáceho produktu (HDP)
- tempo rastu vývozu, dovozu a nezamestnanosti
- ukazovatele otvorenosti ekonomiky a odvetví
- podiel priamych zahraničných investícií na produkciu a na HDP

Informácie pre analýzu boli čerpané z údajov Európskeho štatistického úradu (EUROSTAT), Štatistické divízie Organizácie Spojených národov pre výživu a poľnohospodárstvo (FAOSTAT), Českého štatistického úradu (ČSÚ), Slovenského štatistického úradu (SŠÚ), Českej národnej banky (ČNB) a Národnej banky Slovenska (NBS). Pre analýzu vzájomnej závislosti vývoja ukazovateľov boli použité metódy korelačnej a regresnej analýzy. Pre porovnanie jednotlivých ukazovateľov medzi štátmi komparatívna analýza.

Na meranie globalizácie bol použitý index globalizácie KOF Švajčiarskeho federálneho technologického inštitútu v Zürichu (ETH) pre rok 2012. Index globalizácie KOF bol zavedený v roku 2002 (DREHER 2006), aktualizovaný a podrobne popísaný bol v publikácii DREHER *et al.* (2008). Celkový index zahŕňa ekonomický, sociálny a politický rozmer globalizácie. Konkrétnejšie sú tri rozmery indexu KOF definované podľa metodiky ETH (2013) nasledovne.

Ekonomická dimenzia globalizácie (EI) je charakterizovaná ako toky tovarov, kapitálu a služieb rovnako ako informácií a vnemov, ktoré sprevádza trh. Ekonomická globalizácia má dve dimenzie. Prvý sub-index predstavuje skutočné ekonomické toky zahŕňajúce údaje o obchode, priamych zahraničných investíciách a portfóliových investíciách. Druhý sub-index sa vzťahuje na obmedzenie obchodu a kapitálu pomocou dovozných bariér, úrovni ciel, daní z medzinárodného obchodu a kapitálové obmedzenia.

Sociálna dimenzia globalizácie (SI) je charakterizovaná ako riadenie myšlienok, informácií, image, atď. Index KOF klasifikuje sociálnu dimenziu v troch kategóriách. Do prvej patria osobné kontakty, druhá obsahuje údaje o informačných tokoch a tretia opatrenia kultúrnej blízkosti.

Politická dimenzia globalizácie (PI) sa vyznačuje šírením vládnych politík. Je meraná prostredníctvom počtu zastupiteľských úradov, členstvo v medzinárodných organizáciách, účasťou na misiách Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov, atď.

Celkovú úroveň globalizácie možno vypočítať váženým priemerom z hodnôt ekonomickej, sociálnej a politickej globalizácie. Najnovšie hodnoty merania boli aktualizované a zverejnené 1. 3. 2013 pre 207 štátov sveta a rok 2010.

Hrubý domáci produkt je základnou makroekonomickou veličinou pre hodnotenie rozvoja a výkonnosti ekonomiky. Tempo rastu HDP, nazývané aj ekonomický rast, predstavuje relatívny prírastok, ktorý vyjadruje percentuálny podiel absolútneho prírastku HDP v danom období a dosiahnutej úrovne reálneho produktu v predchádzajúcom období. Tempo rastu HDP možno vypočítať podľa vzorca:

$$g = \frac{(Y_t - Y_{t-1})}{Y_{t-1}}$$

kde: g ... ekonomický rast t , Y_t ... reálny HDP v období t , $t-1$... obdobie.

Pre výpočet tempa rastu vývozu, dovozu a nezamestnanosti možno využiť modifikovaný vzorec pre výpočet tempa rastu HDP. Pre porovnanie úrovne obidvoch krajín bol využitý reálny

HDP prepočítaný na obyvateľa, teda podiel reálneho HDP a priemerného počtu obyvateľov v danom roku, ktorý meria priemerný reálny príjem v danej krajine.

Otvorenosť ekonomiky možno analyzovať na základe obratu zahraničného obchodu a jeho podielu na HDP aj podielu priamych zahraničných investícií na HDP. Obrat zahraničného obchodu predstavuje súčet hodnoty vývozu a dovozu.

Vplyv globalizácie a otvorenosti ekonomiky na ekonomický rast, meraný na základe tempa rastu HDP a miery rastu nezamestnanosti v oboch krajinách sme analyzovali na základe regresnej a korelačnej závislosti s využitím funkcií tabuľkového procesoru EXCEL.

Priame zahraničné investície (PZI) sú používaným indikátorom globalizácie, resp. ich celková zásoba v danej krajine alebo príliv do danej krajiny v období jedného roka. Ukazovatele PZI poskytujú informácie o medzinárodných investičných aktivitách formou majetkových účastí a s nimi spojených úverov a o výnosoch plynúcich z takto investovaného kapitálu. Štatistiku PZI v ČR vytvára Česká národná banka, na Slovensku Národná banka Slovenska. Pri zostavovaní štatistiky vychádzajú obidve banky z definície priamych zahraničných investícií, ktoré stanovila OECD v súlade s Eurostatom a Medzinárodným menovým fondom (MMF). PZI vychádzajú zo vzťahu:

$$\text{Priama investícia} = \text{základný kapitál} + \text{reinvestovaný zisk} + \text{ostatný kapitál}$$

Základný kapitál zahŕňa vklad nerezidenta do základného (vlastného) imania spoločnosti. Reinvestovaný zisk je podiel priameho investora (v pomere k priamej majetkovej účasti) na výsledku hospodárenia nerozdelenom ako dividendy. Ostatný kapitál zahŕňa prijaté a poskytnuté úvery, vrátane dlhových cenných papierov a dodávateľských úverov, medzi priamymi investormi a ich afilovanými podnikmi a inými podnikmi v skupine. Tieto úverové vzťahy sú zachytené v medzipodnikových pohľadávkach a záväzkoch (ČNB, 2013).

Pre rozdelenie činností lesnícko-drevárskeho sektora bola využitá Štatistická klasifikácia ekonomických činností (NACE) využívaná Európskou úniou od roku 1970. Lesníctvo a ťažba dreva patrí z pohľadu národného hospodárstva do sekcie A - poľnohospodárstvo, rybárstvo. Spracovanie dreva a výroba papiera sa radí do sekcie C - Spracovateľský priemysel.

Začlenenie jednotlivých skupín lesného hospodárstva a ťažby v ČR a SR je v súlade s klasifikáciou NACE 02 a zahŕňa 02.1 Lesné hospodárstvo a ostatné služby v lesníctve a 02.2 Ťažbu dreva. Z pohľadu drevospracujúceho priemyslu NACE 16 zahŕňa: 16.1 Piliarsku výrobu a impregnáciu dreva a 16.2 Výrobu drevených, korkových, prútených a slamených výrobkov okrem výroby nábytku. Výroba celulózy, papiera, lepenky a výrobkov z papiera a lepenky NACE 17 (celulózo-papierenský priemysel) je rozdelený na dve skupiny: 17.1 Výroba celulózy, papiera a lepenky a 17.2 Výroba výrobkov z papiera a lepenky. NACE 31 výroba nábytku obsahuje jednu skupinu a to 31.0 Výroba nábytku.

VÝSLEDKY A DISKUSIA

V porovnaní 207 štátov sveta podľa indexu KOF bolo v roku 2010 najviac globalizované Belgicko (92,30). Česká republika zaujala 15. miesto (84,86) a Slovenská republika 19. miesto (83,49). Najvyššiu hodnotu indexu ekonomickej globalizácie 97,64 dosahoval Singapur (ČR 14. miesto, SR 17. miesto). V prípade sociálnej dimenzie globalizácie najvyššiu hodnotu dosiahol Cyprus – 91,81 (ČR 13. miesto, SR 16. miesto). Najhoršie umiestnenie (ČR 37. miesto, SR 46. miesto) dosiahli tieto krajiny v indexe politickej globalizácie, kde najvyššiu hodnotu v r. 2010 dosiahlo Taliansko - 98,21.

Podrobnejšie porovnanie sub-indexov jednotlivých dimenzií indexu globalizácie KOF pre Českú a Slovenskú republiku v roku 2010 uvádza tabuľka 1. V tabuľke sú uvedené aj váhy jednotlivých ukazovateľov a poradie, ktoré zaujali oba hodnotené štáty v porovnaní s ostatnými.

Z tabuľky vyplýva, že SR dosahuje vyššie hodnoty u väčšiny indexov a sub-indexov, výnimku tvoria sub-indexy: Obmedzenia a Informačné toky. Jednotlivé sub-indexy sa skladajú z podrobnejších ukazovateľov so stanovenými váhami.

Miera globalizácie podľa indexu KOF (ETH, 2013) v oboch skúmaných štátoch do roku 2007, resp. 2008 rástla, potom mierne klesla. V roku 1993 dosahoval index v SR hodnotu 68,08 bodov a v ČR 56,17 bodov. ČR dosahovala najvyššie miery globalizácie v roku 2007, a to 86,41, v roku 2010 bola hodnota oproti tomuto roku o približne 2% nižšia. SR dosiahla najvyššiu mieru globalizácie v roku 2008 (83,67 bodov) a oproti tomuto roku klesla v roku 2010 len o 0,2 %. Z tabuľky tiež vyplýva, že rozdiel medzi krajinami v roku 2010 predstavoval 1,37 bodov.

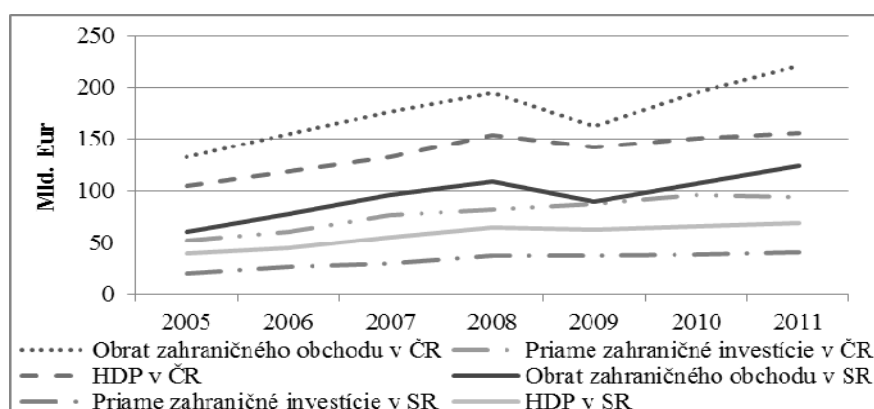
Tab. 1 Indexy a sub-indexy globalizácie pre ČR a SR, rok 2010.

Tab. 1 Indices and sub-indices of globalization in Czech Republic and Slovakia, year 2010.

Dimenzia globalizácie	Váhy (%)	Index		Poradie	
		ČR	SR	ČR	SR
Celková globalizácia	100	84,86	83,49	15.	19.
Ekonomická globalizácia	36	85,08	83,55	14.	17.
Skutočné toky	50	88,92	83,85	22.	28.
Obmedzenia	50	81,25	83,24	25.	18.
Sociálna globalizácia	36	83,21	82,06	13.	16.
Osobné kontakty	34	68,31	63,99	58.	68.
Informačné toky	35	94,11	95,35	12.	7.
Kultúrna blízkosť	31	91,53	86,69	8.	25.
Politická globalizácia	26	86,90	85,44	37.	46.

Zdroj: ETH, 2013

Postupný rast miery globalizácie sa prejavil aj v raste obratu zahraničného obchodu (ZO) a príleve priamych zahraničných investícií (PZI) do oboch krajín (pozri obrázok 1).

Obr. 1 Vývoj obratu zahraničného obchodu, HDP a PZI v ČR a SR. Zdroj: EUROSTAT, 2013; ČNB, 2013; NBS, 2013; vlastné spracovanie.

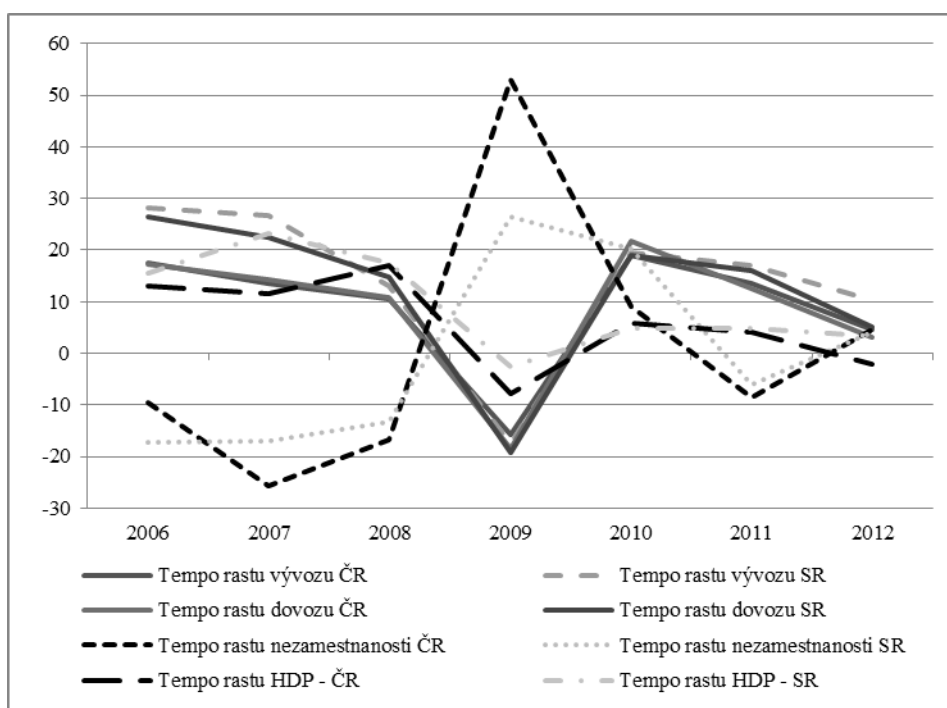
Fig. 1 Foreign trade turnover, GDP and FDI development in the Czech Republic and Slovakia.

Z obrázku je zrejмый vplyv hospodárskej krízy predovšetkým na obrat ZO a HDP v oboch štátoch. Obrat ZO bol v roku 2008 v Českej republike na úrovni 195,16 mld. €. Oproti predchádzajúcemu roku to znamenalo nárast o 10,6 %. V roku 2009 klesla hodnota obratu ZO v SR o 33,24 mld. €. Na Slovensku bol rast a prepád ešte o niečo málo vyšší.

V roku 2008 dosahovala SR obrat zahraničného obchodu vo výške 109,07 mld. €, čo bol nárast o 13,8 % oproti roku 2007. V roku 2009 klesol obrat o 18,4 %. Uvedený pokles obratu ZO obe krajiny prekonal a už v roku 2011 dosahovali vyšší obrat ZO ako v roku 2008.

Zvyšovanie objemu zahraničného obchodu priamo súvisí aj s prílevom zahraničných investícií. Túto pozitívnu závislosť možno potvrdiť aj korelačnou analýzou. V prípade SR má korelačný koeficient hodnotu 0,84, v prípade ČR ide o hodnotu 0,90. Tesná pozitívna závislosť sa prejavila medzi obratom zahraničného obchodu a HDP aj medzi podielom vývozu a dovozu na HDP v oboch štátoch.

Tempo rastu HDP nepriamo úmerne ovplyvňuje tempo rastu nezamestnanosti. Ak HDP rastie, nezamestnanosť klesá. Obrázok 2 uvádza vývoj tempa rastu dovozu, vývozu, nezamestnanosti a HDP v Českej a Slovenskej republike v rokoch 2006–2012.

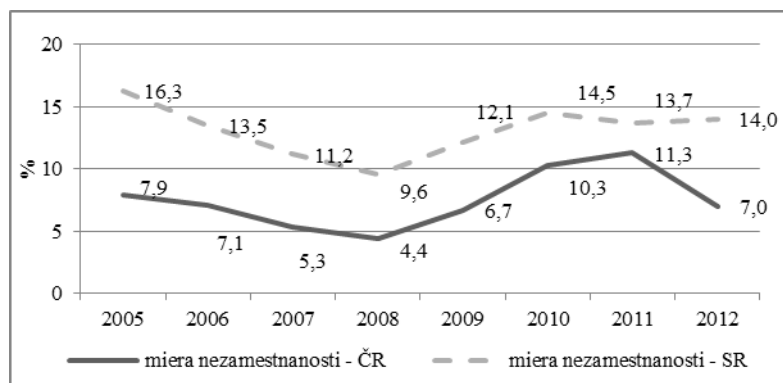

Obr. 2: Vývoj tempa rastu dovozu, vývozu, nezamestnanosti a HDP v ČR a SR (%). Zdroj: EUROSTAT, 2013; ČNB, 2013; NBS, 2013; vlastné spracovanie.

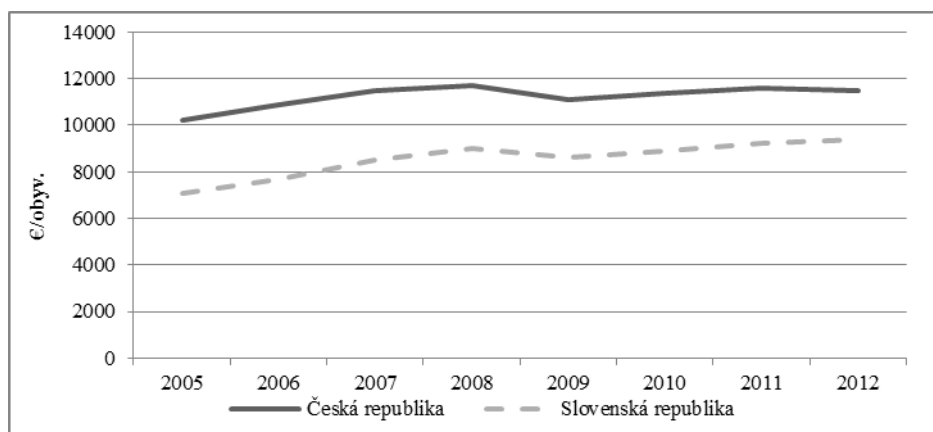
Fig. 2 Imports, exports, unemployment and GDP rate of growth evolution in Czech Republic and Slovakia (%).

Aj tu je vidieť vplyv hospodárskej krízy v jednotlivých štátoch po roku 2008 a znovu vznikajúcu recesiu po roku 2011. Tesnosť závislosti medzi HDP a nezamestnanosťou je v ČR na úrovni $-0,84$ a v SR na úrovni $-0,85$. Vzťah tempa rastu nezamestnanosti a tempa rastu vývozu a dovozu tiež vykazuje negatívnu koreláciu. Tesnosť závislosti tempa rastu nezamestnanosti a dovozu sa v oboch štátoch pohybuje okolo $-0,8$, pri vývoze ide o korelačný koeficient $-0,73$. V prípade, že sa zvyšuje dovoz, rastie aj zamestnanosť a zvyšuje sa domáca spotreba. Z oboch krajín sa naopak vyvážajú predovšetkým výrobky s nižšou pridanou hodnotou (napríklad stavebné rezivo), ktoré vytvára málo pracovných príležitostí.

Pre dokreslenie ekonomickej situácie oboch krajín a ich úrovne je na obrázku 3 uvedený vývoj nezamestnanosti a na obrázku 4 vývoj reálneho HDP na obyvateľa pre Českú aj Slovenskú republiku za obdobie 2005–2012.

Obr. 3 Vývoj miery nezamestnanosti v ČR a SR. Zdroj: ČSÚ, 2013; SŠÚ, 2011; EUROSTAT, 2013.
Fig. 3 Unemployment rate evolution in Czech Republic and Slovakia.

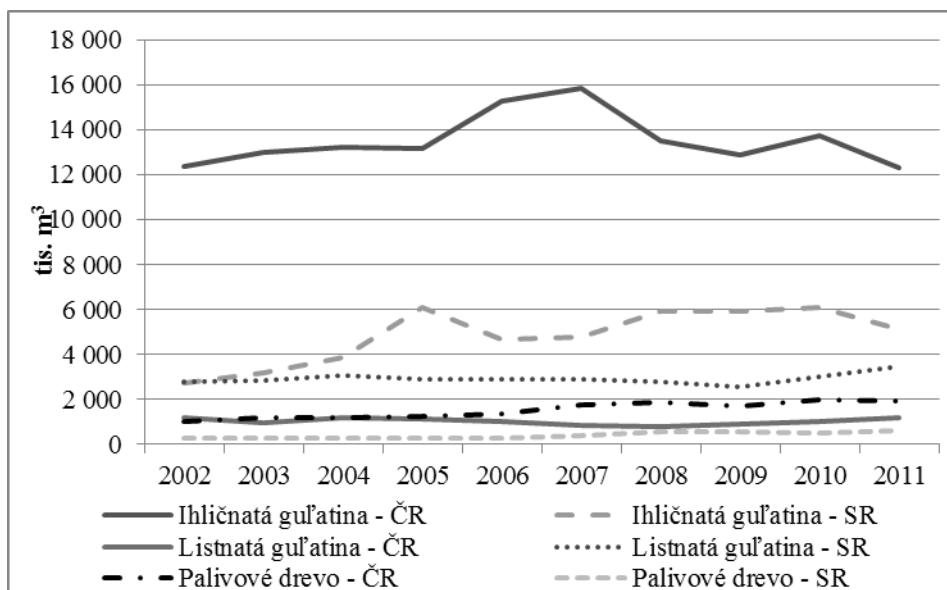

Obr. 4 Vývoj reálneho HDP na obyvateľa v ČR a SR. Zdroj: ČSÚ, 2013; SŠÚ, 2011; EUROSTAT, 2013.
Fig. 4 Real GDP per capita evolution in the Czech Republic and Slovakia.

Z obrázkov je zrejmé, že v celom sledovanom období (2005–2012) dosahovala nezamestnanosť v Českej republike nižšiu úroveň ako na Slovensku. Aj keď ukazovateľ reálneho HDP na obyvateľa nie je dokonalým meradlom blahobytu, možno z neho vyvodit', že ČR dosahovala v sledovanom období vyššiu ekonomickú úroveň ako SR.

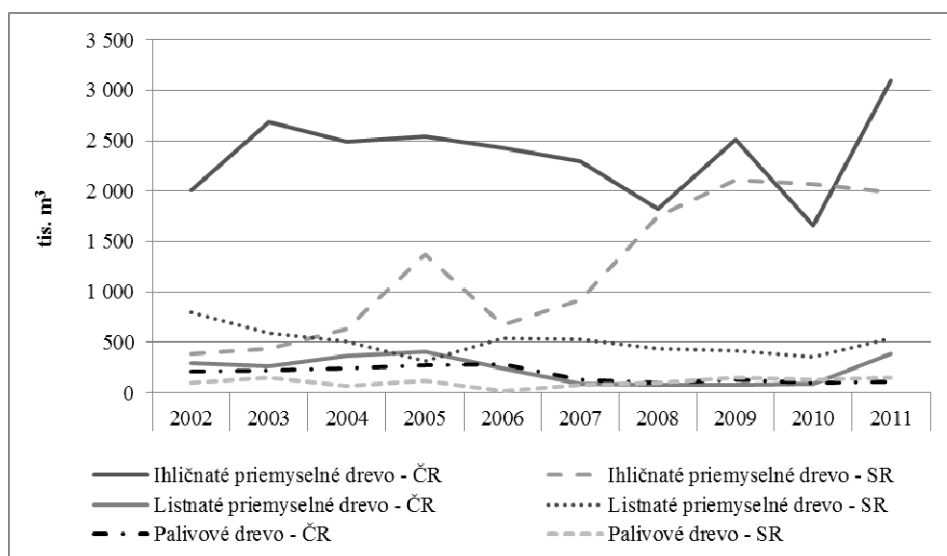
Teraz sa zameriame na ukazovatele v lesnícko-drevárskom sektore. Ako už bolo spomenuté, problémom oboch štátov je vývoz výrobkov s nízkou pridanou hodnotou. Vývoj produkcie dreva a vývoj jeho vývozu v Českej a Slovenskej republike za obdobie 2002–2011 uvádzajú obrázky 5 a 6.

Z obrázku 5 je zrejmé, že Česká republika produkuje vysoké množstvo ihličnatej guľatiny. V roku 2011 sa jednalo o 12,3 mil. m³. Slovenská republika v tomto roku vyprodukovala celkom 5,1 mil. m³. Z obrázku 6 je zrejмый vysoký vývoz nespracovanej drevnej hmoty v oboch štátoch. Export priemyselného dreva v ČR v roku 2011 bol v objeme 3,6 mil. m³, čo predstavuje 7,7 % objemu vývozu Európskej únie a radí ČR na 4. miesto medzi štátmi EÚ. Zo Slovenskej republiky sa v roku 2011 vyviezlo 2,7 mil. m³ (5,75% objemu v EÚ, 6. miesto v rámci EÚ). Navyše vývoz priemyselného dreva v oboch štátoch rastie. SR zaznamenala v roku 2011proti roku 2010 nárast objemu vývozu priemyselného dreva o 196 %.

Obr. 5 Vývoj produkcie dreva v ČR a SR. Zdroj: FAOSTAT, 2013; EUROSTAT, 2013; vlastné spracovanie.

Fig. 5 Development of timber production in the Czech Republic and Slovakia.

Obr. 6 Vývoj vývozu dreva v ČR a SR. Zdroj: FAOSTAT, 2013; vlastné spracovanie.

Fig. 6 Development of timber export in the Czech Republic and Slovakia.

Tabuľky 2 a 3 uvádzajú porovnanie dynamiky rastu dovozu a vývozu vybraných častí lesnícko-drevárskeho sektoru v ČR a SR.

Ukazovatele globalizácie, otvorenosť ekonomiky, resp. podiel priamych zahraničných investícií na hrubom domácom produkte priemyselnej výroby a produkciu odvetví v Českej a Slovenskej republike uvádza tabuľka 4.

Tab. 2 Dynamika rastu dovozu a vývozu LDS v Českej republike.

Tab. 2 Dynamics of imports and exports in forestry-wood sector in the Czech Republic.

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Hrubý domáci produkt a produkcia odvetvia							
HDP (v mil. €, s. c. roku 2005)	104 629	118 291	131 909	154 270	142 197	150 275	156 217
HDP v priemysle	29 460	33 940	37 728	43 521	38 519	40 127	42 551
HDP v priemysel. výrobe	24 069	27 406	30 554	33 931	28 913	31 092	33 538
Produkcia DP (v mil. €)	2 557	3 030	3 463	3 674	2 961	3 175	3 371
Produkcia CPP (v mil. €)	1 910	2 022	2 289	2 332	1 912	2 247	2 374
Priame zahraničné investície v LH, DP, CPP (v mil. EUR)							
PZI - NACE 02	80,92	96,85	117,11	61,04	85,79	83,31	77,74
PZI - NACE 16	303,40	386,00	443,93	454,36	415,10	496,86	482,92
PZI - NACE 17	811,07	830,16	338,43	872,77	908,21	1042,26	905,42
PZI - NACE 31	177,64	240,26	336,44	344,17	390,71	108,16	102,22

Zdroj: EUROSTAT, 2013; ČNB, 2013; vlastné spracovanie

Pozn.: DP – drevársky priemysel, CPP – celulózo-papierenský priemysel

Tab. 3 Dynamika rastu dovozu a vývozu LDS v Slovenskej republike.

Tab. 3 Dynamics of imports and exports in forestry-wood sector in Slovakia.

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Hrubý domáci produkt a produkcia odvetvia							
HDP (v mil. €, s. c. roku 2005)	38 489	44 502	54 811	64 414	62 794	65 870	69 108
HDP v priemysle	12 894	15 381	16 639	17 462	14 005	15 848	16 830
HDP v priemyselnej výrobe	10 224	11 563	12 849	13 602	10 174	12 243	13 163
Produkcia DP (v mil. €)	547	672	741	777	577	1 193	956
Produkcia CPP (v mil. €)	888	1 010	1 174	1 251	1 136	1 195	1 217
Priame zahraničné investície v LH, DP, CPP (v mil. EUR)							
PZI - NACE 02	4,95	5,52	6,44	4,54	2,94	37,67	39,64
PZI - NACE 16	68,45	110,71	115,02	183,04	230,95	219,49	231,73
PZI - NACE 17	221,71	305,65	364,75	109,37	454,77	414,71	426,33
PZI - NACE 31	218,84	211,97	251,44	264,99	162,53	157,37	177,48

Zdroj: EUROSTAT, 2013; NBS, 2013; vlastné spracovanie

Pozn.: DP – drevársky priemysel, CPP – celulózo-papierenský priemysel

Tab. 4 Podiel PZI na priemyselnej výrobe a produkcii odvetvia.

Tab. 4 Share of FDI in the manufacturing industry and sector production

Ukazovatele globalizácie (%)		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Č R	PZI LH / HDP v priemyselnej výrobe	0,34	0,35	0,38	0,18	0,3	0,27	0,23
	PZI DP / HDP v priemyselnej výrobe	1,26	1,41	1,45	1,34	1,44	1,6	1,44
	PZI NP / HDP v priemyselnej výrobe	3,37	3,03	1,11	2,57	3,14	3,35	2,7
	PZI DP / produkcia DP	11,86	12,74	12,82	12,37	14,02	15,65	14,33
	PZI CCP / produkcia CPP	42,46	41,06	14,78	37,43	47,5	46,39	38,15
S R	PZI LH / HDP v priemyselnej výrobe	0,05	0,05	0,05	0,03	0,03	0,31	0,3
	PZI DP / HDP v priemyselnej výrobe	0,67	0,96	0,9	1,35	2,27	1,79	1,76
	PZI NP / HDP v priemyselnej výrobe	2,17	2,64	2,84	0,8	4,47	3,39	3,24
	PZI DP / produkcia DP	12,52	16,48	15,51	23,56	40,06	18,4	24,25
	PZI CCP / produkcia CPP	24,96	30,27	31,06	8,74	40,04	34,69	35,03

Zdroj: vlastné spracovanie

Pozn: LH - lesné hospodárstvo, DP - drevársky priemysel, CPP - celulózo-papierenský priemysel, NP - nábytkársky priemysel

Podiel priamych zahraničných investícií na priemyselnej výrobe v oboch štátoch zaznamenal v roku 2011 pokles. Podiel PZI na produkcii odvetví DP a CPP zaznamenal pokles len v Českej republike. Na Slovensku bol trend rastúci.

ZÁVER

Z vykonanej analýzy vyplýva, že Slovenská aj Česká republika sú veľmi globalizované s otvorenou ekonomikou, čo so sebou prináša výhody aj nevýhody. Výhodou je odstránenie colných, dovozných a transakčných bariér. V prípade Slovenskej republiky prispel k zvýšeniu miery globalizácie aj vstup do Eurozóny. Na jednej strane to umožňuje voľný pohyb tovarov, kapitálu a pracovných síl, ale na druhej strane zvyšuje tlak konkurencie na domácich výrobcov.

Negatívny vplyv globalizácie sa prejavil v oboch krajinách predovšetkým v znížení obratu zahraničného obchodu, hodnoty hrubého domáceho produktu, objemu priamych zahraničných investícií a rastu nezamestnanosti. Na produkciu drevnej hmoty mali v oboch krajinách v sledovanom období vplyv aj náhodné ťažby spôsobené prírodnými katastrofami, ktoré ovplyvňovali vývoj cien guľatinových sortimentov nielen v analyzovaných krajinách ale aj v ostatných krajinách, s ktorými má SR a ČR najvyšší podiel zahraničného obchodu.

Problémom ČR i SR je veľmi malá a klesajúca domáca spotreba dreva, predovšetkým v stavebníctve a zvyšujúci sa export drevnej hmoty. Export oboch krajín je zameraný najmä na štáty EÚ. Vyvážajú sa predovšetkým ihličnaté sortimenty surového dreva, teda výrobky s nízkou pridanou hodnotou. Podiel exportu guľatiny v roku 2011 z domácej produkcie v ČR tvorí 29,27 % a na Slovensku 52,94 %, čo najmä v prípade Slovenska je alarmujúce.

Obidva štáty by sa mali zamerať najmä na komplexné využívanie drevnej suroviny, čo by prispelo zvyšovaniu pridanej hodnoty a tým k rastu HDP ako aj k rozvoju regiónov prostredníctvom lesného hospodárstva a drevospracujúceho priemyslu. Ďalšou oblasťou záujmu by malo byť zvyšovanie konkurencieschopnosti drevospracujúcich podnikov zavádzaním moderných metód riadenia, využívaním nových technológií, prípadne koncentraciou výroby do väčších celkov. Pričom by mali byť dodržiavané optimálne opatrenia, ktoré by zohľadňovali princípy trvalo udržateľného rozvoja oboch odvetví.

Lesnícko-drevársky sektor Českej i Slovenskej republiky má veľký potenciál k ďalšiemu rozvoju produktov a služieb vysokej kvality s vysokou pridanou hodnotou pre rôznorodý a stále rastúci spoločenský dopyt založený na obnoviteľných zdrojoch surovín. K rozvoju silného a dynamického odvetvia schopného splniť úlohy vyplývajúce z globálnych zmien je potrebný výskum a technický pokrok, diverzifikácia, inovácie a investície do kvality výroby, rozvoja zamestnanosti a ľudského kapitálu.

LITERATURA

ČNB. 2013 [online]. Priame zahraničné investície. Štatistika platobnej bilancie. [cit. 2013-04-29]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/pzi/index.html>.

AL-RODHAN, N., STOUDEMANN, G. 2006. Definitions of Globalization: A Comprehensive Overview and Proposed Definition. Geneva: Geneva Centre for Security Policy. Program on the Geopolitical Implications of Globalization and Transnational Security. 2006. 21 p. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.sustainablehistory.com/articles/definitions-of-globalization.pdf>>.

BHAGWATI, J. 2004. Defence of Globalization. New York: Oxford University Press, 2004. 265 p.

- ČNB. 2013. [online]. Přímé zahraniční investice za rok 2011. Sekce měnová a statistiky. Česká národní banka. 63 s. [cit. 2013-04-29]. Dostupné na World Wide Web:
- ČSÚ. 2012. [online]. Statistická ročenka České republiky 2012. Praha: Český statistický úřad, 2012. 823 s. ISBN 978-80-250-2253-5.
- DREHER, A. 2006. Does Globalization Affect Growth? Evidence from a new Index of Globalization. *Applied Economics* 38(10): 1091–1110.
- DREHER, A., GASTON, N., MARTENS, P. 2008. *Measuring Globalisation – Gauging its Consequences*. New York: Springer, 2008. 218 p. ISBN 978-0-378-74069-0.
- EHL, M. 2001. *Globalizace pro a proti*. Praha: ACADEMIA, vydavatelství AV ČR, 2001. 185 s. ISBN 80-200-0897-7.
- ETH. 2013. [online]. KOF Index of Globalization. Zürich: Eidgenössische Technische Hochschule Zürich. [cit. 2013-03-15]. Dostupné na World Wide Web: <<http://globalization.kof.ethz.ch/>>.
- EUROSTAT. 2013 [online]. Statistics Database. European Commission. [cit. 2013-03-15; 2013-04-15; 2013-11-26]. Dostupné na World Wide Web: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>>.
- FAOSTAT. 2013 [online]. Forestry. FAOSTAT, Food and Agriculture Organization of the United Nations. [cit. 2013-03-15]. Dostupné na World Wide Web: <http://faostat3.fao.org/faostat-gateway/go/to/download/F/*/E>.
- HONTYOVÁ, K., LISÝ, J., MAJDÚCHOVÁ, H. 2008. *Základy ekonomie a ekonomiky*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. 2004. 193 s. ISBN 978-80-225-2489-6.
- HURMEKOSKI, E., HETEMÄKI, L. 2013. Studying the future of the forest sector: Review and implications for long-term Outlook studies. *Forest Policy and Economics*. 34: 17–29. ISSN 1389-9341.
- LEVITT, T. 1983. The Globalization of Markets. *Harvard Business Review*. May – June. 1983. p. 92–102.
- MATĚJÍČEK, J., PRČINA, A. 2008. *Lesnicko-dřevařský sektor a Evropská unie*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Strnady : Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i. 2008. 348 s. ISBN 978-80-86461-96-0.
- MZE. 2013. *Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2012*. Ministerstvo zemědělství České republiky. 132 s. Praha. ISBN 978-80-7434-112-0.
- NBS. 2013. [online]. Priame zahraničné investície. Štatistika platobnej bilancie. [cit. 2013-04-29]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie>>.
- PALUŠ, H., KAPUTA, V., FODREK, L., HALAJ, D., PAROBEK, J., ŠULEK, R., ŠUPÍN, M. 2012: Podmienky dopytu na trhu s lesníckymi službami. *Acta Facultatis Forestalis Zvolen*. 54(1): 111–129. ISSN 0231-5785.
- PAROBEK, J., MAŤOVÁ, H. 2013: Vplyv globalizácie na ekonomickú životaschopnosť v sektore produkcie a spracovania dreva. In *Globalizácia a jej sociálno-ekonomické dôsledky* 13. Žilina : EDIS, 2013. s. 541–546, ISSN 1336-5878.
- PALUŠ, H., MAŤOVÁ, H., KRIŽANOVÁ, A., PAROBEK, J. 2014: Prieskum znalosti značiek lesných certifikačných schém na výrobkoch z dreva a papiera. *Acta Facultatis Xylologiae Zvolen*, 56(1): 129 – 138. 2014. ISSN 1336-3824.
- RAMETSTEINER, E., HANSEN, E., NISKANEN, A. 2006. Introduction to the special isme on innovation and entrepreneurship in the forest sector. *Forest Policy and Economics*. pp. 669–673. ISSN 1389-9341.
- SŠÚ. 2011. [online]. Štatistická ročenka Slovenskej republiky 2011. Štatistický úrad Slovenskej republiky. 663 s. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.statistics.sk/>>.
- SUCHOMEL, J., GEJDOŠ, M., AMBRUŠOVÁ, L., ŠULEK, R. 2012. Analysis of price changes of selected roundwood assortments in some Central Europe countries. *Journal of forest science*. 58(11): 483–491, 2012, ISSN 1212-4834.

Grantová podpora

Stať je súčasťou projektu VEGA 1/0584/13 – Ekonomické a právne podmienky fungovania trhov v lesnom hospodárstve, VEGA 1/0268/13 – Perspektívy využitia facility managementu pre zvyšovanie konkurencieschopnosti podnikov lesníckeho a drevárskeho priemyslu v kontexte princípov outsourcingu.

Adresa autorov

prof. Ing. Iveta Hajdúchová, PhD.
Technická univerzita vo Zvolene
Lesnícka fakulta
Katedra ekonomiky a riadenia lesného hospodárstva
T. G. Masaryka 24
960 53 Zvolen
hajduchova@tuzvo.sk

Ing. Petra Hlaváčková, Ph.D.
Mendelova univerzita v Brně
Lesnícká a dřevařská fakulta
Ústav lesnické a dřevařské ekonomiky a politiky
Zemědělská 3
613 00 Brno
petra.hlavackova@mendelu.cz